

Prebivalstvo

Po naselitvi belcev v začetku 17. stol. se je št. prebivalcev naglo povečevalo, predvsem na račun priseljevanja: ob popisu 1790 je bilo 3,93 mil. prebivalcev (brez Indijancev), 1850: 23,19 mil., 1900: 75,99 mil., 1940: 131,67 mil., leta 1960: 179,32 mil., leta 1980: 225,55 mil. in leta 1990: 248,71 mil.. Naravni prirastek se je do 80. let nenehno zmanjševal: leta 1900 je znašal 15 ‰ (rodnost 32 ‰, smrtnost 17 ‰), leta 1986 pa samo še 6 ‰ (rodnost 15 ‰, smrtnost 9 ‰).

ZDA so, podobno kot Kanada, izrazita dežela priseljevanja, vendar je v nasprotju s kanadsko politiko multi-kulturnega razvoja prevladalo stapljanje priseljencev v Američane (t. i. melting pot). Od 1820-1996 se je skupaj priselilo 61,21 mil. ljudi.

Ločimo štiri obdobja priseljevanja: 1. Do 1900 so prihajali priseljenci predvsem z zahoda, Srednje in Severne Evrope (do leta 1830 največ Angleži, nato tudi Irci in Škoti). Naseljevali so se v vzhodnem delu ZDA in se postopoma širili v notranjost. Njihovi potomci (Old Stock Americans) predstavljajo 43 ‰ prebivalcev in so nosilci t. i. ameriških vrednot. V obdobju od leta 1619–1806 so iz Afrike pripeljali 800.000–900.000 črnskih sužnjev.**2.** V obdobju od leta 1900–1925 se je priselilo 17,0 mil. ljudi, največ iz južne in vzhodne Evrope (predvsem iz Italije, Rusije in Poljske), Kitajske in Latinske Amerike; večina se jih je naselila v mestih na severovzhodu (industrijski delavci). V tem obdobju se je priselilo tudi ok. 180.000 Slovencev. Dotlej neomejeno priseljevanje so leta 1926 z zakonom omejili, tako da so določili dovoljene letne kvote priseljencev po državah glede na deleže v prebivalstvu ZDA ob popisu leta 1920. **3.** V obdobju 1926–1950 se je priselilo samo okoli 3 milijone ljudi, največ iz Srednje in Vzhodne Evrope, zlasti iz nekdanje Avstro-Ogrske, Nemčije, Rusije in Ukrajine. Po 1933 je prišel močan val Judov iz Nemčije in sosednjih držav. **4.** Po 1950 se je priseljevanje spet povečalo. Najprej je prišel val beguncev iz poveljne Evrope, 1971–1980 pa se je delež Evropejcev zmanjšal na vsega 18 ‰ priseljencev. Prevladovati so začeli priseljenci iz Azije (36 ‰) in Latinske Amerike (43 ‰). Najbolj množičen val priseljencev je prišel po koncu vietnamske vojne (ok. 500.000). Z novim zakonom o priseljevanju (1990) so določili letno kvoto 369.213 priseljencev (1994), in sicer 226.000 družinskih članov že priseljenih in 143.213 tujcev, ki si želijo na delo v ZDA. V ZDA je tudi ok. 10 mil. ilegalnih priseljencev, od tega dve tretjini iz Mehike.

Konec leta 1997 je bilo v ZDA tudi 491.000 beguncev, največ iz Vietnama, Laosa, Kambodže in Kube. Skupaj je v tem času v ZDA živel 25,8 mil. ljudi, rojenih v drugih državah (9,7 ‰ vseh prebivalcev).

Po rasni pripadnosti so prebivalci belci (71,4 ‰), črnci (12,7 ‰), špansko govoreči, po poreklu iz Latinske Amerike (angl. Hispanics, 11,2 ‰), Azijci in prebivalci tihoceanskih otokov (3,8 ‰), Indijanci in Inuiti (0,9 ‰). Delež črnega prebivalstva se zaradi večje rodnosti povečuje (leta 1940: 9,7 ‰ črncev; leta 1970: 11,1 ‰). Ob popisu leta 1990 kar 31,85 mil. prebivalcev doma ni govorilo angleško, temveč špansko (17,34 mil.), francosko (1,7 mil.), nemško (1,55 mil.), italijansko (1,31 mil.) in kitajsko (1,25 mil.).

V ZDA se je do 2. svetovne vojne izselilo tudi ok. 200.000 Slovencev. Ob popisu leta 1990 se je za Slovence oziroma slovensko poreklo izreklo 124.000 državljanov. Večina jih živi v zveznih državah Ohio (Cleveland), Illinois (Chicago) in Pensilvanija.

Prvotni prebivalci (Indijanci, Inuiti in Aleuti) so dobili ameriško državljanstvo šele 15.6.1924 in danes predstavljajo 0,9 ‰ prebivalstva (1,88 mil. Indijancev, 57.000 Inuitov in 24.000 Aleutov). Ob prihodu belcev je na ozemlju današnjih ZDA živel ok. 1,5 milijona Indijancev. Pripadali so štirim kulturnim krogom. V gozdovih na vzhodu so živeli gozdni Indijanci (Irokezi, Delavari, Čerokiji, Seminoli idr.), v notranjosti prerijski Indijanci (Sjuji, Čejeni, Kiovi, Komanči idr.), v puščavskih območjih jugozahodni Indijanci (Apači, Navaji, Pimi, Puebli) in ob tihoceanski obali severozahodni obalni Indijanci (Činuki, Jakimi). Danes jih živi polovica v 300 rezervatih, preostali večinoma v večjih mestih. Največ Indijancev živi v Oklahomi (leta 1990: 252.000), Kaliforniji (242.000), Arizoni (204.000), Novi Mehiki (134.000), na Aljaski (86.000), v Washingtonu (82.000) in Severni Karolini (80.000).

Po verski pripadnosti so Američani protestanti (58 %; baptisti, metodisti, binkoštniki, evangeličani, mormoni, prezbiterijanci, reformirane cerkve), katoličani (21 %), drugi kristjani (6 %), judje (2 %), muslimani (2 %); versko neopredeljenih je 9 %.

Poselitev

Poselitveno težišče ZDA je na severovzhodu ob atlantski obali med Bostonom in Washingtonom (625 km dolgo somestje, t. i. Boswash z okoli 37 mil. prebivalcev) ter med Chicagom in Pittsburghom - Chipitts; v teh delih živi na 13 % površine okoli 40 % prebivalcev. Tretje območje z največ prebivalstva je v Kaliforniji med San Franciscom in San Diegom - Sansan.

Notranjost dežele je redko poseljena (v gorskem svetu pod 10 preb./km², v ravninskem delu od 10–30 preb./km²), razen v metropolitanskih območjih ali somestjih z več milijoni prebivalcev.

Za ZDA so značilne močne notranje migracije, od katerih so najobsežnejše:

- 1.** Preseljevanje belskega prebivalstva s severovzhodu v t. i. sončni pas (Florida, Kalifornija, Arizona, Nevada). V 70. letih se je začelo preseljevanje upokojencev (Florida), kasneje so se pridružile nekatere industrijske panoge (npr. računalniška industrija) in poklici (predvsem svobodni poklici). V obdobju 1980–90 je število prebivalcev Nevade naraslo za 50,1 %, Arizone za 34,8 %, Floride za 32,7 % in Kalifornije za 25,7 % (celotno prebivalstvo ZDA se je v tem obdobju povečalo za 9,8 %).
- 2.** Preseljevanje črnskega prebivalstva iz gospodarsko manj razvitih območij na jugu v industrijska mesta na severovzhodu, ki sicer pojema, vendar je v povezavi z migracijami znotraj velikih mest močno spremenilo prebivalstveno strukturo velikih mest na severovzhodu (t. i. slumizacija mestnih središč).
- 3.** Preseljevanje iz mestnih središč v nova primestna naselja ali na bližnje podeželje po 1950 (t. i. suburbanizacija). Predvsem se je preseljevalo belsko prebivalstvo z višjimi dohodki, to pa je še stopnjevalo ločevanje mestnih četrti glede na rasno pripadnost oziroma socialni položaj.

Večja mesta so: (1996, m. o. 1994) New York (7,38 mil., m. o. N. Y. Northern New Jersey – Long Island 19,8 mil.), Los Angeles (3,55 mil., m. o. L. A. – Riverside – Orange County 15,3 mil.), Chicago (2,72 mil., m. o. C. – Gary – Kenosha 8,53 mil.), Houston (1,74 mil., m. o. H. – Galveston – Brazoria 4,1 mil.), Philadelphia (1,48 mil., m. o. P. – Wilmington – Atlantic City 5,96 mil.), San Diego (1,17 mil., m. o. 2,63 mil.), Phoenix (1,16 mil., m. o. P. – Mesa 2,47 mil.), San Antonio (1,07 mil., m. o. 1,44 mil.), Dallas (1,05 mil., m. o. D. – Fort Worth 4,36 mil.), Detroit (1,0 mil., m. o. D. – Ann Arbor – Flint 5,26 mil.), San Jose (839.000, del m. o. San Francisco), Indianapolis (747.000, m. o. 1,46 mil.), San Francisco (735.000, m. o. S. F. – Oakland – San Jose 6,51 mil.), Jacksonville (680.000, m. o. 907.000), Baltimore (675.000, del m. o. Washington), Columbus (657.000, m. o. 1,42 mil.), El Paso (600.000), Memphis (597.000, m. o. 1,06 mil.), Milwaukee (591.000, m. o. M. – Racine 1,64 mil.), Boston (558.000, m. o. B. – Worcester – Lawrence 5,5 mil.), Washington (543.000, m. o. W. – Baltimore 7,05 mil.), Seattle (525.000, m. o. S. – Tacoma – Bremerton 3,23 mil.), Nashville (511.000, m. o. 1,07 mil.). Preostala metropolitanska območja z več kot 2 mil. prebivalcev so Miami – Fort Lauderdale (3,41 mil.), Atlanta (3,33 mil.), Minneapolis – Saint Paul (2,69 mil.), San Diego (2,63 mil.), Saint Louis (2,54 mil.), Pittsburgh (2,4 mil.), Denver – Boulder – Greeley (2,19 mil.) in Tampa – Saint Petersburg – Clearwater (2,16 mil.).